

JACQUELINE RUYAK

A MAGYAROK MÁRIÁT TISZTELNI JÖNNEK Tízezreket vonz egy régi ikon

Máriapócs felé közeledve Horváth Tamás atya két, az út mentén haladó ősz hajú asszonyra mutatva mondja: „Zarándokok”. „Minden bizonnyal a vasútállomásról jönnek”. Kevesebb mint két mérföldre van az állomástól a kis görög katolikus település Máriapócs (lakossága 2800 fő), Magyarország egyik legkedveltebb búcsújárárhelye. „Gyalog jönni egyfajta felajánlás is Máriának” – tette hozzá.

Ez volt szeptember második szombatja és az időjárás tökéletes volt észak-kelet Magyarországon. Alma, körte, szilva az idény gyümölcs, szőlő a tőkéken és rózsák, gólyahír és növények illata töltötte be a tájat. Másnap a hajdúdorogi görög katolikus püspök, Keresztes Szilárd fogja az egyik fő Mária-ünnepet, az Istenszülő születésének ünnepét celebrálni tábori mise keretében Máriapócson.

Több mint három évszázada Máriapócs (előbb a Pócs nevű település) a könnyező Szűz Anya ikonjáról nevezetes. 1676-ban készíttette egy helybeli ember az ikont, aki a török fogságából menekült meg, majd az ikon először 1696-ban könnyezett. Hamarosan gyógyulások és csodák is köthetők voltak a képhez. 1697-ben a Habsburg uralkodó rendeletére elvitték az ikont, végül a Szent István Bazilikában helyezték el Bécsben, és másolattal helyettesítették az eredetit.

Az eredeti Bécsben lévő ikonnak soha többet nem csordultak ki könnyei, ám a másolat kétszer is könnyezett, 1715-ben és 1905-ben. Mindkét időpont nagy történelmi nehézségekhez köthető Magyarországon. Az első a katolikus Rákóczi Ferenc által vezetett forradalom és szabadságharcnak a Habsburg sereg fölött aratott győzelméhez kapcsolódik. 1905-ben pedig Magyarország elszegényedett, kb. 3 millió koldus élt a vidékeken.

1696-tól milliók keresték fel ezt az egyszerű Mária-képet. A kis fatemplom, amely eredetileg otthona volt ennek az ikonnak, túl kicsi volt ahhoz, hogy a fálvából özönlő zarándokoknak megfelelő helyet biztosítson, ezért 1756-ban egy barokk templom épült helyére. 1946-ban XII. Piusz pápa *basilica minor* rangra emelte ezt a vidéki templomot.

Ezután a kommunizmus telepedett Magyarországra 1948-tól, így a vallásos processziók állami ellenőrzés alá kerültek. Egy időben a zarándokoknak megtiltották, hogy ide járjanak, és állami emberek figyelték az engedetlen polgárokat. Gyakran lebeszélték vagy megfenyegették valamilyen állami szankció kilátásba helyezésével őket. 1989-ben a Szovjetunió összeomlásával a zarándokok visszanyerték a helyet.

Tavasztól-őszig, minden vasárnap ünnep van. A két legnagyobb búcsú késő nyárra esik: az egyik Szűz Mária elszenderedésének ünnepe augusztus 15-én, a másik pedig a Szűz születésének ünnepe szeptember 8-án. Mindkét ünnepet a hozzá legközelebb eső vasárnap tartanak.

Gyalog menni Máriapócsra áldozathozatalt is jelet már régóta. A görög katolikus településen Nyíraczádon – kb. 22 mérföld távol Máriapócsától – lakó 81 éves Konyári Ilona, így emlékszik vissza a zarándoklatra: „Legalább egyszer egy évben elmentünk Máriapócsra gyalog, de általában háromszor is megtettük a zarándoklatot. Két- vagy háromszázán lehattunk, templomi lobogókkal és a falu címerével mentünk. A csomagokat szekéren vitték, de mi gyalogoltunk miközben énekeket énekeltünk. Amíg gyalogoltunk, a pap gyóntatott.”

„Valahányszor egy útszéli kereszthez értünk, megálltunk imádkozni és énekelni. Amikor pedig egy faluba értünk, a templomba mentünk imádkozni, mialatt zúgtak a harangok. Reggel kilenc körül indultunk és éjjelre értünk oda. Szállást kerestünk magunknak, majd résztvettünk az ünnepi szertartásokon és liturgián. Még a kommunizmus idején is mindig elmentünk.”

Kb. 30 évvel ezelőtt a zarándokok buszokkal kezdtek jönni ide, azért is, mert a kommunizmus idején sokszor voltak kiteve csúfolódásnak, köpködésnek, kődobálásnak, mialatt gyalogoltak.

Hét évvel ezelőtt egy szép zarándokházat építtetett a püspök, ahol a zarándokok nagyon méltányos áron kaphatnak szállást. Sok évvel ezelőtt a búcsúsok házaknál pajtákban, húzták meg magukat. A falubeliek elvitték jószágaikat a portáról, hogy ott lehessenek a zarándokok; gyümölcsrel és egyéb étellel fizettek a szállásért. Néhány házban ma is elszállásolnak zarándokokat, ám úgy mint fizető vendéget. A legtöbb ember ma már a búcsú napján kora reggel, érkezik meg Máriapócsra.

* * *

Megérkeztünk a zarándokházba – ahol majd tartózkodni fogok – és annak ebédlőjébe egy késői ebédre Horváth atyával. A házi zöldség-

leves sárgarépával, csipetkével azt jutatta eszembe, hogy böjti nap van. Ám ezt a gondolatot eloszlatta a *csikóstokány*, a tejfölös sertésragú makarónival, ami a levest követte. Mivel a Szűz születése egy örömteli esemény, nincs böjt előtte. Az Elszenderedés ünnepére a böjti időszak Szent Péter és Pál apostolok ünnepe (június 29) után kezdődik és augusztus 15-ig, az ünnepig tart.

„A zarándokok általában saját ennivalójukat hozzák. Egy részüket haza viszik magukkal, mivel olyan étel, ami Márapócsot is megjárta az otthon lévőeknek érték. *Madárláttának* is nevezik.” Másik népi hagyomány a *mézeskalács*, mézes sütemény, amit a főtér standjain árulnak.

A máriapócsi zarándokok először az ikont köszöntik mely a mellékoltár felett magasan helyezkedik el az ikonosztáz bal oldalán.

Ezután egyesek gyónni mennek, mások pedig beállnak a sorba a lépcsőknél, ahol meg tudják csókolni az ikon üveg alatti miniatűr mását, majd az ellenkező oldalon távoznak.

* * *

Aznap délután amikor a templomba mentem, éppen esküvő volt. Mind a vőlegény, mind a menyasszony roma volt, a köznyelv szerint cigány. Magyarország közel tízmilliós lakosságából kb. 600 ezer a roma, akik gyakran az őket körülvevő közösség vallását követik. Északkelet Magyarországon sokan közülük görög katolikusok.

A szertartás alatt zarándokok mentek le- és föl a lépcsőn az oltár mögött. Amint a házaspár elment, hívők siettek az oltárhoz, hogy imádkozzanak, énekeljenek és fogadalmi gyertyákat gyűjtsanak. Néha virágokat hoztak, mások áldást kértek. Egy roma asszony négy gyermekkel körülvéve, az oltárt csókolgatta egyik szélétől a másikig. Egy fiatalember imádkozott, majd lefényképezte az ikont mobiltelefonjával. A zarándokok számára kitett könyvbe egy középkorú ember nehezkesen írta le hálaüzenetét, amiért el tudott ide jönni a képet köszönteni családjával.

Néhány évvel ezelőtt Szilárd püspök úr kb. 30 gyóntatószéket létesített a templom mögött. Egy búcsú nap a papok négy órán át is gyóntatnak egyszerre, a gyóntató székek tele vannak, és mégis hosszú sorban állnak a templom mögötti füves részen a zarándokok.

„Zarándokolni azt jelenti, hogy több kegyelmet nyerjünk” – mondja Horváth atya – „és azt hogy ezzel a kegyelemmel megerősítve éljünk a következő évben is. Az emberek azért jönnek ide, hogy kegyel-

met kérjenek és kapjanak, hogy Istent és az Istenanyát kérjék segítségül maguknak az elkövetkező időre.”

Kosztin Demeter 75 éves özvegyember számára, aki szintén Nyíraczádon él, Máriapócs az a hely, ahol a családjára gondolhat. „Máriának és Krisztusnak ajánlom imáimat gyermekeimért és unokáimért és azért, hogy béke és nyugalom legyen a családban.”

„Azt is kérem az Istenszülőtől, hogy élhessek még a következő évben, hogy el tudjak jönni megint.”

A huszonéves Kocsis Éva, hat nővéreinek egyikével szintén a templomban volt. „Máriapócs a görög katolikus élet központja” – mondja Kocsis kisasszony, a görög katolikus újság szerkesztője. „Amikor gondom van, eljövök ide és elmondom Máriának. Mint ahogy a kisgyerekek szeretik édesanyjukat, mi úgy szeretjük az Istenanyát.”

„A görög katolikusok számára „Mária valóságos és nem kitalált alak. Ő az Isten anyja, és ugyanakkor ember, mint mi. Egy családban, amikor az emberek szeretnének kérni valamit, akkor először az anyához sietnek, hogy őt kérjék. Mindannyiunk számára Isten az Atya, a családfő, aki tudjuk, hogy szeret bennünket; kéréseinket mégis sokszor előbb terjesztjük az Anya elé, mert könnyebbnek tűnik.”

* * *

Este hét óra tájban besötétedett és meglehetősen hűvösre is fordult az idő. Több mint száz hívő indult el a tíz percre lévő temető felé, hogy ott a hagyományosan elhunytakért tartott szertartást elvégezzék. Papok és papnövendékek végezték gyertyafénynél, a temető nagykeresztjénél a szertartást. A templom kivilágított fényei tűntek fel mögöttünk; a Göncölszékér felettünk függött a horizonton. Egy öreg fa ágai sejtettek ki a sötétségből egészen a földig ereszkedve, ahol álltunk, és valahol a távoli alkonyban kutyaugatás hallatszott.

Hirtelen kéréllhetetlen rock-zene hangjai hallatszottak a közeli vidámparkból, a város másik széléről. Ahol egyszer a zarándokok odavonzották az árusokat, ott megjelenik a vurstli is. A kommunizmus alatt ez a vurstli közvetlenül a temetővel szemben volt, hogy zavarja a szertartást. Az 1990-es években végül eltették azt egy közeli üres földterületre.

„Amikor kisgyermekként voltam itt, nagyon félelmetes volt a tömeg” – mondja Horváth atya. „Az emberek tolongtak, próbáltak együtt maradni, nehogy esetleg inzultálják őket.”

Visszatérvén a templomhoz az imádságok morajlása vezetett el

az éjszakába. Papok irányították a zarándokok énekeit kilenctől majdnem éjfélig. A szertartások között egy szegényesen öltözött ember egy csoport élén énekbe kezdett, talán több elszántsággal, mint tehetséggel. Egy középkorú roma asszony volt vele, és ekkor vettem csak észre, hogy már délután háromtól vannak ugyanott.

Éjfélkor mindenki körmenetre kivonult a templomból az udvarra. A papok – közöttük Horváth atya, akit egy hónappal azelőtt szenteltek pappá – felolvasták a feltámadási elbeszéléseket az Evangéliumból a templom mind a négy oldalánál. Régebben a körmenet egész Máriapócson végigvonult, kegyelmet nyújtva ezzel az egész falunak.

A fehéren világító templomtornyok felett csillagok ragyogtak a sötétkék égbolton. A tömeg, amely a templom kissé émelyítő levegőjéről kijött, lassan-lassan elcsendesült amint a körmenetnek vége lett.

Vasárnap reggel, mikor felébredtem, már elmúlt öt óra, és amikor kinéztem az ablakon, megrökönyödtem az emberfolyamok láttán, melyek a templom felé vezető utakon hömpölyögtek. Hét órára a folyamok áradatokká váltak. Papok vezették híveiket, akik virágokat, csokrokat, kereszteket, kis szobrokat vagy képeket, jelképeket hoztak magukkal a templomba. Mások ezalatt a templomon kívül várakoztak arra kettes-hármas sorokban, hogy csókkal illethessék a képet. Nyolc óra körül azok, akik úgy is a sorban álltak és már imádkoztak, kenyeret vagy szendvicset vettek elő, hogy megreggelizzenek. A hátsó kapuhoz közeli szenteltvíztartóból egy romaasszony az arcát törölte, majd gyermekei arcát is bedörzsölte a vízzel. A gyónók sora még nagyobbra duzzadt.

Minden életkorhoz tartozó hívők ezrei tolongtak a templomot körülvevő fal előtti gyepen, azért hogy meghallgassák a püspök által celebrált Szent Liturgiát tíz órától. A liturgiában megemlékezvén az ikon könnyezésének százéves évfordulójáról, a püspök bejelentette, hogy a kép be fogja járni az országot. „Szeretjük ezt az ikont, nem a matériát, hanem akit ábrázol,” – mondja Horváth atya. „Örülünk, és büszkék vagyunk, hogy ilyen védelmezőnk van, és most minden magyar falu és város vendégként fogadhatja Máriát.”

* * *

Elmondások alapján, az elmúlt években a zarándokok száma visszaesett, ám a hivatalos rendőrségi becslés alapján ezen a napon 60 ezer ember volt jelen. Délelőtt tíz órakor már olyan sok ember volt a templom körül a falakon belül, hogy be kellett zárni a kapukat. Így a

türelmes zarándokoknak kívül kellett várakozniuk, amíg rájuk került a sor. Az áldoztatás alatt Szilárd püspök sok koncelebráló papot küldött a templomkertbe is, hogy az Eukarisztiát kioszthassák a híveknek. Az áldoztatás még a liturgia után is sokáig tartott. Délután háromkor még mindig voltak búcsúsok a templom körül, kérvén Mária közbenjárását az Ő születése napján.

Forrás: Jacqueline Ruyak: "Hungarians Gather to Honor Mary. A rustic icon draws tens of thousands of pilgrims" in *One* 5 (2005) 7-13. (Fordította: Horváth Tamás.)